

U 67/2013 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista
neuvoston päätöksiksi sopimuksen allekirjoittamisesta ja
tekemisestä (EU-Kanada matkustajarekisteritietojen
käyttöä koskeva sopimus)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella tojen siirtämistä ja käsittelemistä koskevan
lähetetään eduskunnalle muistio ehdotuksista Kanadan ja Euroopan unionin välisen sopi-
neuvoston päätöksiksi matkustajarekisteritie- muksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2013

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2010/1510**VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSISTA NEUVOSTON
PÄÄTÖKSIKSI SOPIMUKSEN ALLEKIRJOITTAMISESTA JA TEKEMISESTÄ (EU-
KANADA MATKUSTAJAREKISTERITIETOJEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA SOPIMUS)****1 Tausta**

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi joulukuun 2 päivänä 2010 päätöksen valtuuksien antamisesta komissiolle aloittaa EU:n ja Kanadan väliset sopimusneuvottelut matkustajarekisteritietojen (*passenger name record, PNR*) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. PNR on kunakin matkustajan matkustustiedot käsittävä rekisteri, joka sisältää kaikki ne tiedot, jotka lentoyhtiöt tarvitsevat varausten käsittelyä varten.

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Tietojen saaminen sähköisesti ennen lennon saapumista parantaa valmiuksia tehdä matkustajista etukäteen tehokas ja toimiva riskinarviointi, mikä parantaa Kanadan turvallisuutta. Tehtävässä Kanadan ja Euroopan unionin kahdenvälisessä sopimuksessa määrättäisiin edellytyksistä, joiden vallitessa lentoyhtiöt voivat siirtää EU:sta Kanadaan ja Kanadasta EU:hun matkustavien henkilöiden PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle. Sopimuksessa määrättäisiin myös Kanadan toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta käsitellä PNR-tietoja ja siitä, miten tiedot on suojattava.

Euroopan yhteisö ja Kanada allekirjoittivat vuonna 2005 sopimuksen PNR-tietojen siirtämisestä ja käsittelystä. Sopimus tuli voimaan maaliskuussa 2006. Sopimus perustui sitoumuksiin, joita Kanadan rajavirasto (Canada Border Services Agency, CBSA) antoi EY:lle siitä, miten se käsittelee EY:stä peräisin olevia PNR-tietoja ja Euroopan komissi-

on tekemään päätökseen siitä, että CBSA:n sitoumukset henkilötietojen suojasta ovat riittävät. CBSA:n sitoumusten ja komission päätöksen voimassaolo päättyi syyskuussa 2009. CBSA:n sitoumusten mukaan se aloittaisi vuotta ennen sitoumusten voimassaolon päättymistä komission kanssa neuvottelut, joiden päämääränä on sitoumusten voimassaolon jatkaminen molemmin puolin hyväksyttävien ehdoin. Kanadan hallitus pyysi komissiolta, että sopimuspuolet aloittaisivat neuvottelut, joiden tavoitteena on joko muuttaa nykyisiä puitteita tai tehdä uusi sopimus.

Kanadan sitoumusten ja niiden riittäväyydestä tehdyn päätöksen voimassaolon päätyttyä jäsenvaltiot ottivat tehtäväkseen varmistaa, että PNR-tietojen siirtäminen Kanadaan jatkuu välikauden aikana. CBSA puolestaan vahvisti, että se noudattaa edelleen sitoumuksiaan välikaudella, koska EU:n ja Kanadan välisen pitkäaikaisen sopimuksen neuvottelminen ja tekeminen on välttämätöntä.

Samalla kun Euroopan unionin neuvosto hyväksyi päätöksen valtuuksien antamisesta komissiolle aloittaa EU:n ja Kanadan väliset sopimusneuvottelut, neuvosto hyväksyi samansisältöiset päätökset neuvottelujen aloittamisesta myös Amerikan yhdysvaltojen ja Australian kanssa. Amerikan yhdysvaltojen ja Australian kanssa sopimusneuvottelut on saatu päätökseen. EU:n ja Australian välinen PNR-sopimus (VL L 186/14 14.7.2012) tuli voimaan kesäkuun 1 päivänä 2012 ja Amerikan yhdysvaltojen ja EU:n välinen PNR-sopimus (VL L 215/5 11.8.2012) heinäkuun 1 päivänä 2012.

**2 Sopimusneuvottelut ja käsittely
EU:ssa**

Neuvottelujen kuluessa komissio on informoinut jäsenvaltioita neuvottelujen kulusta

oikeus- ja sisäasiat neuvosten kokouksissa 24.1.2012 ja 6.7.2012. Komissio jakoi sopimusluonnoksen pöydälle oikeus- ja sisäasiat neuvosten kokouksessa 19.3.2013 ja sopimusluonnoksesta keskusteltiin oikeus- ja sisäasiat neuvosten kokouksessa 25.3.2013. Jäsenvaltioille annettiin mahdollisuus toimittaa tekstiehdotuksia sopimusluonnokseen 5.4.2013 mennessä. Komissio ilmoitti viimeistelevänsä sopimuksen Kanadan kanssa noin huhtikuun puolivälissä.

Komissio on informoinut myös Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa (LIBE) sopimusluonnoksesta suljetuin ovin 20.3.2013.

Komissio ja Kanada parafoivat sopimuksen 6 päivänä toukokuuta 2013. Komissio jakoi 18.7.2013 ehdotukset neuvoston päätöksiksi sopimuksen allekirjoittamisesta ja sopimuksen tekemisestä (COM(2013) 529 final ja COM(2013) 528 final). Vielä ei ole tiedossa, koska päätökset on tarkoitus hyväksyä.

3 Asian kansallinen käsittely

Oikeusministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Neuvottelumandaatista on annettu eduskunnalle selvitys E-kirjeellä E 85/2010 vp. Tämän jälkeen neuvottelumandaattiin on tehty pääasiassa pienehköjä muutoksia ja täsmennyksiä, joilla on ollut määrä vahvistaa rekisteröidyn oikeusturvaa ja lentoyhtiöiden oikeusvarmuutta sekä korostaa suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista.

Eduskunnan oikea-aikaisen myötävaikutuksen mahdollistamiseksi valtioneuvosto informoi 22.5.2013 eduskuntaa E-kirjeellä (E 62/2013 vp) komission 19.3.2013 jakamasta sopimusluonnoksesta ja sitä koskevista valtioneuvoston kannoista. Eduskunnan hallintovaliokunta yhtyi valtioneuvoston selvityksestä antamassaan lausunnossa 7/2013 vp valtioneuvoston kantaan.

4 EU:n oikeusperusta ja päätöksen-tekomenettely

Komissio ehdottaa sopimuksen aineelliseksi oikeusperustaksi Euroopan unionin

toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 82 artiklan 1 kohdan d alakohtaa (oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla) ja 87 artiklan 2 kohdan a alakohtaa (poliisiyhteistyö).

Neuvosto päättää määränemmistöllä sopimuksen allekirjoittamisesta SEUT 218 artiklan 5 kohdan ja tekemisestä SEUT 218 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää, koska sopimus tehdään alalla, jolla sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä SEUT 218 artiklan 6 kappaleen a alakohdan v alakohdan mukaisesti.

5 Sopimusluonnos ja valtioneuvoston kanta

Parafoitu sopimus poikkeaa vain vähäisesti komission 19.3.2013 jakamasta sopimusluonnoksesta, josta eduskuntaa on informoitu E-kirjeellä 62/2013 vp. Parafoituun sopimukseen ei enää sisälly Suomen ongelmallisena pitämää 4 artiklan 5 kohtaa. Lisäksi loppumääräystä sopimuksen kielitoisinnoista on täydennetty siten, että jos sopimuksen kielitoisintojen välillä on eroja, englannin- ja ranskan-kieliset toisinnot ovat todistusvoimaisia. Muilta osin parafoitu sopimus on saman sisältöinen kuin komission 19.3.2013 jakama luonnos.

Suomella on varauma sopimusluonnokseen kansallisen kannanmuodostuksen ollessa kesken.

Valtioneuvoston mielestä sopimusluonnos voidaan hyväksyä. Sopimusluonnos vastaa pääosin Suomen tavoitteita ja komissiolle annettuja neuvotteluohjeita. Poikkeukset neuvotteluohjeista ovat pääosin vähäisiä ja Suomi on jo aikaisemmin hyväksynyt pitkälti vastaavanlaiset poikkeukset EU-Australia PNR-sopimusta ja EU-USA PNR-sopimusta koskevista neuvotteluohjeista.

Neuvotellulla sopimuksella on saavutettu tasapaino kansalaisten turvallisuuden varmistamisen ja perusoikeuksien kunnioittamisen välillä. Sopimus kunnioittaa perusoikeuksia ja erityisesti oikeutta yksityisyyteen ja antaa lentoyhtiöille niiden toiminnassaan tarvitseman oikeusvarmuuden. Erityisen tärkeänä valtioneuvosto pitää sitä, että sopimusluonnos varmistaa kansallisuudesta tai asuinpai-

kasta riippumatta oikeudet tehokkaiisiin hallinnollisiin ja oikeudellisiin oikeussuojakeinoihin syrjimättömällä tavalla kaikille, joiden tietoja käsitellään sopimuksen perusteella.

Valtioneuvosto katsoo, että neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen allekirjoittamisesta ja sopimuksen tekemisestä. Lopullinen päätös sopimuksen tekemisestä voidaan kui-

tenkin tehdä vasta kun Euroopan parlamentti on hyväksynyt sopimuksen.

Valtioneuvosto hyväksyy sopimuksen ai-neelliseksi oikeusperustaksi komission ehdottamat oikeusperustat.

Sopimus tulisi osana EU-oikeutta myös Suomea sitovaksi, eikä se edellyttäisi erillistä voimaansaattamista.